

УДК 330.341.1:332.1

Куцай Н.С., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В статті розглянуто основні засади формування та впровадження програми інноваційного розвитку регіону. З'ясовано недоліки напрямів формування сучасної моделі програми інноваційного розвитку регіонів держави.

Ключові слова: інноваційний розвиток, програма інноваційного розвитку, регіональна політика, економічне зростання, регіональна економіка.

Kutsai N.

FEATURES OF FORMATION OF THE REGIONAL INNOVATION DEVELOPMENT PROGRAM

Innovative development of the regions of the state is not only a way of dynamic development and success, but also a means of ensuring the security and sovereignty of the regions of the country, its competitiveness in the modern world.

One of the most important factors in this process is the formation of a model and the identification of problems of implementation of the innovative development program, which should ensure the effectiveness of innovative activity in the socio-economic processes of the region.

Implementation of the program of innovative development will allow to create in the regions of Ukraine an innovative ecosystem, which can become the engine of accelerated economic growth, will promote the introduction of new technological solutions.

The basic directions of formation, development and formation of innovative development of Ukraine are confirmed by the determination of state bodies not only to declare to the regions the choice of the innovative development scenario, but also to create favorable conditions for its real implementation, connected with the implementation of regional programs of innovative development.

The innovative development of a region is its capacity for self-renewal, self-improvement, adaptation to change and the ability to generate products and services of scientific and technological progress. World experience shows that sustainable development of the region and maintaining its competitiveness in the long run depends not only on resource but also on innovative potential. Innovative processes occurring in economies of varying degrees of maturity may have similar characteristics. At the same time, innovation activity in different countries may

differ depending on many factors: prevailing industries in the economy, institutional conditions, national development priorities, the degree of state influence on innovation processes in the region, availability of financial incentives for innovation implementation, development of regional innovation infrastructure, geographical and cultural features of the country's regions, etc.

Thus, practice shows that at present, economic growth is based on innovative development, which includes, among others, managing the process of knowledge accumulation, which is embodied in new progressive technological and managerial decisions.

The economic development of Ukraine in 2016-2018 was mainly characterized by positive developments in the direction of overcoming the manifestations of negative economic development processes and the formation of the foundations for ensuring the medium-term prospect of sustainable economic growth.

Key words: innovative development, program of innovative development, regional policy, economic growth, regional economy.

Куцай Н.С.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОГРАММЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

В статье рассмотрены основные принципы формирования и внедрения программы инновационного развития региона. Выявлено недостатки направлений формирования современной модели программы инновационного развития регионов страны.

Ключевые слова: инновационное развитие, программа инновационного развития, региональная политика, экономический рост, региональная экономика.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інноваційний розвиток регіонів держави – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а й засіб забезпечення безпеки та суверенітету регіонів країни, її конкурентоспроможності у сучасному світі.

Одним з найголовніших факторів цього процесу є формування моделі та з'ясування проблем впровадження програми інноваційного розвитку, яка має забезпечити результативність інноваційної діяльності у соціально-економічні процеси регіону.

Реалізація програми інноваційного розвитку дасть змогу утворити в регіонах України інноваційну екосистему, яка зможе стати рушієм прискореного економічного зростання, сприятиме впровадженню нових технологічних рішень [1].

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Проблема формування інноваційного розвитку в регіоні присвячена низка праць вчених: Алімова О., Бубенка П., Василенка В., Гальчинського А., Геєця В., Мельника В., Семиноженка В., Тульчинської С., Чухно А. та ін.

Цілі статті. Метою статті є розгляд основних засад інноваційного розвитку з метою вдосконалення, формування та впровадження інноваційної програми розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основні напрямки формування, розвитку та становлення інноваційного розвитку України, підтверджуються рішучістю державних органів не просто декларувати регіонам вибір інноваційного сценарію розвитку, а й створити сприятливі умови для його реального здійснення, пов'язані з реалізацією регіональних програм інноваційного розвитку.

Інноваційний розвиток регіону є його здатністю до самовідновлення, самовдосконалення, адаптації до змін і можливості генерувати продукти та послуги науково-технічного прогресу. Світовий досвід показує, що сталий розвиток регіону та збереження його конкурентоспроможності на довгострокову перспективу залежить не тільки від ресурсного, а від інноваційного потенціалу. Інноваційні процеси, що протікають в економіках різного ступеня зрілості, можуть володіти схожими характеристиками. У той же час, інноваційна діяльність в різних країнах може відрізнятися в залежності від багатьох факторів: переважаючих галузей в економіці, інституційних умов, національних пріоритетів розвитку, ступеня державного впливу на інноваційні процеси в регіоні, наявність фінансових стимулів для впровадження інновацій, розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, географічних і культурних особливостей регіонів країни і т. д.

Таким чином, практика показує, що в даний час економічне зростання засноване на інноваційному розвитку, що включає в себе, в тому числі управління процесом накопичення знань, які втілюються в нових прогресивних технологічних і управлінських рішеннях.

Економічний розвиток України у 2016–2018 роках в основному характеризувався позитивними зрушеннями у напрямку подолання проявів негативних процесів розвитку економіки та формування основ для забезпечення на середньострокову перспективу сталого економічного зростання.

Загалом, після падіння протягом 2014–2015 років, реальний ВВП впродовж 2016–2018 років в цілому зріс на 8,4 % (у 2016 році – на 2,4 % та у 2017 році – на 2,5 %, у 2018 році – на 3,3 %). Проте така економічна динаміка в підсумку все ще не дозволила досягти рівня ВВП 2013 року – за підсумком 2018 року ВВП становив лише 91,3 % рівня 2013 року.

За даними Євростату впродовж 2016–2018 років зростання ВВП Німеччини становило 5,9 %, Великобританії – 5,1 %, Австрії – 7,5 %, Данії – 6,3 %, Франції – 5,2 %, Швеції – 7,4 %, Естонії – 12,8 %, Латвії – 11,9 %, Литві – 10,3 %, Угорщині – 11,7 %, Польщі – 13,6 %, Словаччині – 10,8 %. В цілому зростання економіки країн Європейського Союзу (28 країн) за підсумком 2016–2018 років становило 6,6 %.

Джерелом економічного зростання в період 2016–2018 років виступали, переважно, внутрішні фактори, що сприяли відновленню позитивних тенденцій як інвестиційного, так і споживчого попиту.

Характерною рисою економічного розвитку упродовж останніх трьох років було саме помітне зростання інвестиційної активності. Загалом в цей період інвестиційний попит продемонстрував високу позитивну динаміку на рівні 59,8 % в цілому за 2016–2018 роки, а його роль у формуванні економічного зростання суттєво зросла. Така динаміка обумовлювала розвиток інвестиційно-спрямованих галузей промисловості та будівництва. Позитивна динаміка інвестицій підтримувалася як за рахунок пожвавлення виробничої

діяльності підприємств з формуванням на цій основі позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, так і збільшенням ролі бюджетного інвестування (запуск масштабних інвестиційних проєктів: інфраструктурних, оборонних, енергоефективних).

За даними Євростату питома вага інвестиційного попиту у ВВП у 2018 році в Німеччині становила 20,8 %, Великобританії – 17 %, Австрії – 23,9 %, Данії – 22,4 %, Франції – 2,9 %, Швеції – 25,5 %, Естонії – 23,9 %, Латвії – 22,8 %, Литві – 19,3 %, Угорщині – 25,5 %, Польщі – 18,2 %, Словаччині – 22 %, в цілому в країнах Європейського Союзу (28 країн) – 20,5 %.

У свою чергу, вище місце України в глобальному інноваційному індексі (43 – у 2018 році порівняно з 64 – у 2015 році) також підтверджує тенденції відновлення нарощування інноваційного потенціалу країни [2].

Інноваційний розвиток держави є одним із пріоритетних завдань для урядів усіх країн в сучасному світі. На жаль, в Україні бюджет, виділяється на реалізацію регіональних програм з року в рік, не вирішує проблеми достатніх темпів розвитку регіонального інноваційного середовища [3].

Варто зазначити, що для підвищення конкурентних переваг регіонів необхідно активізувати управлінські впливи на економічну систему за такими основними напрямками:

1) активізація економічного потенціалу. Формування рівня конкурентоспроможності регіональної економічної системи базується на сукупності засобів, можливостей і умов розвитку територіальних систем, а не на наявних в країні ресурсах;

2) перехід до інноваційного типу економічного розвитку. Цей процес дасть можливість оновлення технологічної і виробничої регіональної підсистеми, що дозволить диференціювати асортимент продукції, яка випускається і розширити ринки збуту [4].

На сьогодні виникає потреба у створенні моделі програми ефективного процесу інноваційного розвитку суб'єктів регіонів держави. Яка, ґрунтуючись на ряді критеріїв, дозволить врахувати параметри системи ресурсів регіону, соціально-

економічні пріоритети і прогнози його інноваційного розвитку (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Модель програми інноваційного розвитку регіону
Примітка. Сформовано на основі даних джерел [5; 6]

Існуючі міжрегіональні диспропорції в умовах глобалізації світової системи обумовлюють, також, рішення

задачі розробки принципово нового інструментарію діагностики рівня інноваційного розвитку регіонів.

Основні цілі регіональної політики інноваційного розвитку:

- формування регіональної інвестиційної привабливості;
- виявлення основних точок інноваційного зростання в регіоні;
- забезпечення конструктивної взаємодії між різними рівнями управління на основі маркетингових відносин;
- широке застосування підходу, орієнтованого на програму інноваційного розвитку регіону;
- структурні та інноваційні підходи до регіонального економічного розвитку;
- систематичний опис територіальних характеристик;
- формування та розвиток інноваційного клімату в регіоні.

Таким чином, при аналізі та оцінці перспектив формування програми інноваційного розвитку, влада регіону повинна орієнтуватися, в першу чергу, на наступні напрями інноваційного розвитку [6]:

- наукові розробки; існуючому в регіоні потенціалі виробничих потужностей; мобільність наявних ресурсах;
- реалізацію організаційно-економічних заходів інноваційного характеру;
- загальний технологічний рівень виробництва;
- рівень ділової активності і якість ділового середовища (рівень менеджменту в ринковому секторі, наявність неформальних зв'язків в бізнес-співтоваристві; готовність до взаємної координації діяльності);
- загальний рівень освітнього середовища (якість викладацького складу, відповідність структури підготовки фахівців потребам економіки, рівень підготовки молодих фахівців, матеріальна база освіти і т.д.);
- фінансово-економічну ефективність діяльності підприємств і організацій;
- ступінь розвитку інноваційної інфраструктури;

- стан провідних підприємств на ринках ресурсів і продуктів, гнучкість і рівень диверсифікації виробництва;

- рівень взаємодії влади, бізнесу і населення, якість соціального середовища;

- наявність неформальних зв'язків між менеджментом різних підприємств, закладами освіти і готовність до інтеграції в тій чи іншій формі і т.д.

Отже, поєднання всіх цих факторів створить передумови для формування ефективної програми інноваційного розвитку в регіоні.

На жаль, проблеми полягають в тому, що основною перешкодою до реалізації програми інноваційного розвитку є саме відсутність цих елементів інноваційного розвитку в повному обсязі, адже зміст програми інноваційного розвитку полягає в створенні необхідних умов в регіоні.

Висновки. Реалізація програми інноваційного розвитку регіону сприятиме формуванню та становленню високотехнологічних секторів регіональної економіки, закріплення позицій регіонів України на ринках наукоємної продукції; забезпечення конкурентоспроможності традиційних секторів регіональної економіки на основі їх інноваційного розвитку та впровадження передових технологій; формування ринку науково-технічної продукції та сприятливого середовища для здійснення інноваційної діяльності.

На сьогоднішній день не існує ідеальної програми інноваційного розвитку регіонів, усі діючі програми містять ряд недоліків, які повинні бути усунуті. При складанні програм інноваційного розвитку регіону, необхідно дотримуватися наступних вимог, програма повинна: мати ґрунтовну аналітично-описову частину; ґрунтовний аналіз інноваційного потенціалу регіону; містити повний перелік заходів із реалізації поставлених стратегічних цілей; мати SWOT-аналіз стану соціально-економічного, інноваційного потенціалу; фінансове забезпечення повинно бути розписано по роках, джерелах та заходах програми інноваційного розвитку регіону; мати

конкретний розширений перелік заходів та показників ефективності програми інноваційного розвитку регіону.

Формування та впровадження програми інноваційного розвитку регіону з врахуванням даних вимог дозволить підвищити ефективність її виконання та у свою чергу сприяти ефективному інноваційному розвитку регіонів держави.

1. Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/strategiya-innovaciinogo-rozvtku-ukrainy/> (дата звернення 10.11.2019).
2. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та інновацій. URL: <http://www.in.gov.ua> (дата звернення 12.11.2019).
3. Ганзюк С.М. Методика визначення пріоритетних напрямів у контексті державної інноваційної політики. *Економіка та держава*. 2010. № 11. С. 69–70.
4. Кравчук В.В. Розвиток інноваційної діяльності як інструменту підвищення конкурентоспроможності регіону. *Проблеми науки*. 2012. № 11. С. 21–27.
5. Узунов В.В. Розвиток інноваційної інфраструктури регіонів України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=638> (дата звернення 15.11.2019).
6. Тульчинська С.О. Аналіз програм активізації інноваційної діяльності в регіонах України. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/47.pdf (дата звернення 15.11.2019).